

D. N.
23/9 1947

Reträtt i dimma

Socialdemokraterna har sedan lång tid varit ovilliga att diskutera det ryska kreditavtalet. Erinringar om de skadliga följderna av detta avtal har gjorts i den oppositionella pressen; det har påpekats att avtalet betyder att vi måste göra anläggningar för att producera för Rysslands räkning trots den eljest skärpta kontrollen över investeringar, att vi får på kredit avhända oss varor som eljest kunde säljas kontant och ge oss valuta, att vi till och med måste använda en del av våra krympande valutatillgångar för inköp av maskiner som behövs för leveranserna till Ryssland. På detta har regeringspressen nästan uteslutande svarat med tystnad, skämt i enklaste kåseristil eller den mest generellt användbara av alla replikformer — ovet.

I Morgon-Tidningen för gårdagen har emellertid ett svar kommit. Det är icke upplysande i den meningen att det ingår på de ovan berörda sakfrågorna — i fråga om dem iaktas en förtegenhet som är likvärdig med ett erkännande. Men det är upplysande dels genom denna tystnad, dels genom uttalanden som blottar en tendens att förvanska avtalets tillkomsthistoria och innebörd.

Först sägs att rysskrediten — liksom andra krediter — tillkommit för "att få avsättning från exportindustrins överfyllda lager" och för "att skaffa det i kriget neutrala Sverige en politisk good will hos de i kampen mot nazismen ödelagda segrarländerna i Europa". Krediterna skulle, heter det, "spela en ekonomisk, humanitär och politisk roll för oss".

Hur förhåller det sig med dessa motiv? Uppgiften om att vi måste lämna kredit åt Ryssland för att bli av med alltför stora lager är märklig. Detta motiv åberopades icke då avtalet slöts (hösten 1946) och kunde icke rimligen åberopas, ty det skulle ha varit helt meningslöst. Var och en vet ju att leveranser av avsevärd storlek inte var avsedda under den närmaste tiden efter avtalets avslutande, att sådana leveranser ännu icke i större omfattning ägt rum och att de först nu på allvar skall börja. Och att nu tala om "exportindustrins överfyllda lager", det vore med tanke på det läge vi har för ögonen ett alltför grovt skämt. Däremot nämner det socialdemokratiska organet icke att ett ofta anfört skäl för krediten var att vi vid den tidpunkt då leveranserna skulle sätta in, på grund av en världsdepression kunde ha svårigheter med avsättningen av våra produkter på annat håll. Att det skälet glöms bort är naturligt, ty i nuvarande läge är det ohållbart, och all sannolikhet talar för att det även i framtiden skall så vara. Härtill kommer att detta motiv, även om den förutsägelse det innefattar skulle visat sig vara riktig, är ytterligt svagt, ty också vid en allmän depression kunde vi producera för egen räkning i stället för att producera för Ryssland.

I det närmaste lika totalt ogrundad är hänvisningen till humanitära skäl. Visserligen sades vid några

tillfällen även i samband med det ryska avtalet att vi borde hjälpa de krigshärjade länderna. Men denna synpunkt sköts inte i förgrunden; det skulle ha varit alltför utmanande att beteckna kreditmiljarden åt Ryssland som en form av humanitär hjälp, av välgörenhet, alldeles särskilt som de belopp vi lånade åt våra nordiska grannländer var ofantligt mycket mindre. Vad Morgon-Tidningen här liksom på andra punkter gör är att söka smussa undan den ryska krediten bland andra vida smärre och långt mera befogade krediter, att på miljardkrediten åt Ryssland anbringa de skäl som talade för krediterna på några tiotal miljoner till länder såsom Norge och Nederländerna.

Vad som menas med det politiska motivet — i motsats till det ekonomiska och humanitära — berörs inte närmare av Morgon-Tidningen. Det är väl förståeligt. Ty härmed kan inte gärna menas annat än att vi borde låna en miljard åt Ryssland för att vinna sympati i detta land, att det närmast var fråga om ett slags skadestånd, nödvändigt att betala för att säkra hyggelig behandling. Detta antydda motiv är säkerligen ohållbart — och det är i varje fall icke behagligt för socialdemokratien att klarlägga och betona det.

Men det finns än större förvanskningar i artikeln. "Rörande sovjetkrediten hävdades", skriver tidningen, "att ett så bestämt löfte om tusenmiljonerskrediten var givet under hr Ohlins tid som handelsminister att regeringen ansåg sig böra honorera detta löfte." Observera uttrycks sättet "under hr Ohlins tid som handelsminister"; var och en vet att hr Ohlin arbetade för en mindre kredit och att, om någon lovat en miljardkredit "under hr Ohlins tid", så var det finansminister Wigforss. Med detta falska påstående vill man betäckta reträtten; man vill rent av antyda att krediten beslöts av respekt för hr Ohlins utfästelser. Så generad är regeringspressen numera för det beslut som för ett år sedan betecknades som en triumf för den socialdemokratiska regeringen.

Inte ett enda skäl ges för krediten i nuvarande läge. Ty det är för alla uppenbart att om nu kreditfrågan vore före, skulle tanken på att låna Ryssland leveranser på lån för en miljard av alla — utom naturligtvis kommunisterna — anses fantastisk. Inte ett enda skäl — men väl ett tröstens ord. "Vi är övertygade om att landets arbetare och småfolk med glädje skall bära sin andel i de offer som dessa krediter eventuellt betytt eller kan betyda för oss." Alltså: de människor för vilka krisläget betyder svårigheter i fråga om anskaffning av bostäder och varor skall vara glada över att de inom kort på allvar får sätta i gång med kreditleveranserna till Ryssland. Till denna nivå har försvaret för det ryska handelsavtalet sjunkit.